

Трудова міграція в Україні: причини та наслідки
Трудовая миграция в Украине: причины и последствия
Labormigration in Ukraine: causes and consequences

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент кафедри підприємництва і торгівлі

Пучкова С. І., Пучкова С. И., Puchkova S. I.

Студентка Жабровец Ю. О., Жабровец Ю. О., Zhabrovets J. O.

Анотація: Виявлено основні тенденції сучасної трудової міграції громадян України. Досліджено причини та наслідки трудової міграції. Запропоновано можливі дії щодо розв'язання міграційних проблем.

Ключові слова: трудова міграція, трудовий мігрант, соціальна політика, причини трудової міграції, наслідки трудової міграції.

Annotation: The main trends of modern labor migration of Ukrainian citizens are revealed. The reasons and consequences of labor migration are investigated. Possible actions to solve migration problems are proposed.

Keywords: labor migration, labor migrant, social policy, causes of labor migration, consequences of labor migration.

Аннотация: Выявлены основные тенденции современной трудовой миграции граждан Украины. Исследованы причины и последствия трудовой миграции. Предложены возможные действия по решению миграционных проблем.

Ключевые слова: трудовая миграция, трудовой мигрант, социальная политика, причины трудовой миграции, последствия трудовой миграции.

Таке явище, як міграція, вже давно відоме на території України, і воно стає більш актуальним з кожним роком. Зміни в українській ринковій економіці призвели до масової еміграції населення працездатного віку.

Трудова міграція являє собою переміщення робочої сили країни, тобто її населення, задля покращення свого рівня життя.

За визначенням ООН, «трудова міграція» – це «особа, яка була, є або має намір бути залучена до оплачуваної діяльності в країні, громадянином якої вона не є»[1].

З метою оцінки масштабів трудової міграції українців за кордон Державною службою статистики України в 2001 р. в 8 прикордонних областях, а в 2008, 2012 та 2017 роках по всій території України при обстеженнях економічної активності населення, що охоплюють

понад 20 тис. домогосподарств, застосовувався спеціальний модуль, спрямований на вивчення зовнішньої трудової міграції. Екстраполяція отриманих результатів на все населення дала змогу оцінити чисельність трудових мігрантів, тобто громадян, які хоча б раз упродовж періоду спостереження (3,5 років в 2008 р., 2,5 років в 2012 та 2017 роках) виїжджали за кордон з метою працевлаштування або працювали за кордоном на момент опитування[2].

Станом на кінець 2018 року за кордоном, за даними Міністерства соціальної політики, працювали 3,2 млн українців. Надходження від трудових мігрантів, за підрахунками НБУ, становили близько \$11 млн[3]. У 2018 році, за оцінкою Національного банку України, обсяг приватних переказів з-за кордону зріс до 11,6 млрд доларів, що суттєво перевищує обсяги прямих іноземних інвестицій. Міжнародний валютний фонд в останньому звіті щодо України назвав трудову міграцію однією з причин зростання рівня заробітних плат (через конкуренцію із закордонними роботодавцями українські змушені піднімати зарплатню)[3]. А в січні 2019 року МВФ оцінив кількість українських трудових мігрантів у 2-3 мільйони. Хоча жодних методологічних підстав цієї оцінки опубліковано не було, нею можна користуватися з огляду на авторитет інституції.

Базуючись на останніх дослідженнях Німецької консультативної групи в Україні, можна виявити такі тенденції[4]:

- 69% трудових мігрантів у міграційному модулі 2017 року обстеження робочої сили були із заходу України, хоча в цьому регіоні проживає лише 27% населення країни;
- 70% трудових мігрантів у 2017 році - чоловіки. У країнах працевлаштування єдиним великим винятком із цієї тенденції є Італія, де 71% трудових мігрантів становлять жінки;
- 41% трудових мігрантів молодші за 35 років порівняно з 34% у загальній чисельності населення. Це ще більше виражено в Польщі, де 47% українських трудових мігрантів молодші за 35 років;
- 69% трудових мігрантів у міграційному модулі 2017 року обстеження робочої сили були із заходу України, хоча в цьому регіоні проживає лише 27% населення країни.
- мігранти майже однаковою мірою є вихідцями з міст і сіл. Оскільки менше третини українців проживає в селах, міграція поширена там удвічі більше, ніж в містах.
- люди з вищою освітою демонструють меншу ймовірність мігрувати, тоді як люди з професійно-технічною освітою надмірно репрезентовані серед трудових мігрантів: частка мігрантів з вищою освітою (33%) є нижчою, ніж серед населення працездатного віку (45%). І

навпаки, люди з професійною підготовкою становлять 34% мігрантів (46% у Польщі), що складає лише 24% населення працездатного віку.

- мігранти ризикують втратити навички: Більше половини мігрантів у країнах ЄС, таких як Польща чи Італія, зайняті працею, яка вимагає елементарної підготовки. Вочевидь, різниця в заробітній платі із Західною Європою є достатньо великою, щоб зробити трудову міграцію вартою уваги, навіть якщо запропоновані робочі місця потребують значно нижчої кваліфікації.

Головна причина трудової міграції українців за кордон – низька середньомісячна заробітна плата. Проте зарплати – не єдиний чинник, через який їдуть українці. Загалом низькі зарплати – це дзеркало викривленого ставлення до праці людини в українській економіці.

Ще двома суттєвими причинами трудової міграції є «дорогі» кредитні кошти для відкриття бізнесу та й загалом – для влаштування або покращення свого побутового стану. Нарешті, в Україні вкрай несприятливий інвестиційний клімат, що суттєво позначається на розвитку економіки.

Міграція є результатом впливу процесу глобалізації на економіку окремих країн. Глобалізація передбачає підвищення трудової мобільності населення, його здатності мігрувати в пошуках кращих умов життя. Такій ситуації сприяє здійснення прямих інвестицій, формування транснаціональних корпорацій, процес урбанізації та інші чинники [5, с. 27].

Ізвісно ж, як і кожна дія, міграція також має певні наслідки, які впливають на країну. Найбільший вплив відображається на суспільстві, функціонуванні ринку праці, економіці країни. Україна втрачає висококваліфікованих працівників, руйнуються сімейні цінності у суспільстві, зменшується народжуваність, відбувається старіння нації, зменшуються податкові надходження, зростають ціни на товари і послуги на внутрішньому ринку. Та, як негативні, так і позитивні наслідки має трудова міграція. До позитивних наслідків відносять: зменшення безробіття в країні, підвищується рівень життя родини емігранта, знижується навантаження на соціальні фонди, мігранти мають змогу підвищити кваліфікацію, мігранту набувають нових навичок та отримують непогану практику з іноземних мов.

Таким чином, навіть якщо міграція і має позитивні наслідки, це не змінює того факту, що вона все ж таки руйнує єдність держави. Урядові необхідно концентрувати увагу на таких напрямках:

Необхідно збирати більше статистичних даних та робити це частіше для того, щоб мати актуальну та вичерпну інформацію з питання трудової міграції.

Міграція має бути частиною стратегічного планування політики України. Оскільки немає (та й бажано не мати) короткострокових інструментів призупинення існуючого відтоку, Україні слід намагатися адаптуватися до чистої еміграції та використати її переваги, пом'якшуючи негативні наслідки, які вона спричинює.

Впроваджуючи всебічні економічні реформи, Україна має можливість створити сприятливі умови для економічного зростання та соціального розвитку, які покращать очікування людей на їхнє життя в Україні порівняно з потенційними країнами для працевлаштування.

Українська верхівка має навести лад в державі, аби стимулювати населення працевлаштовуватись в рідній країні, необхідно підвищити рівень економічного населення, створити нові та постійні робочі місця, почати гідно оплачувати працю кожного громадянина країни.

Список використаної літератури:

1. Українсько-англійський тлумачний словник міжнародної термінології у сфері міграції [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://iom.org.ua/sites/default/files/iom_migration_glossary_color_block_press.pdf
2. Трудова міграція: українці менше втікатимуть за кордон [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://konkurent.in.ua/publication/38041/trudova-migratsiya-ukraintsi-menshe-vtikatimut-za-kordon/>
3. НБУ прогнозує зростання переказів трудових мігрантів в Україну [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <https://news.finance.ua/ua/news/-/443543/nbu-prognozuye-zrostannya-perekaziv-trudovoyh-migrantiv-v-ukrayinu>
4. Заха Д., Луке М. Кінця-краю не видно: трудова міграція з України може сповільнитися, проте, швидше за все, триватиме. [Електронний ресурс]. -Режим доступу:<https://voxukraine.org/uk/kintsya-krayu-ne-vidno-trudova-migratsiya-z-ukrayini-mozhespovilnitisya-prote-shvidshe-za-vse-trivatime/>
5. Краузе О. Зовнішня трудова міграція населення України / О. Краузе // Галицький економічний вісник. - 2010. - № 2 (27). - С. 26-34.